

Pressiteade

Luxembourg, 5. juuli 2021

Saastajate asemel peavad liiga tihti maksma Euroopa maksumaksjad

Põhimõtte „saastaja maksab“ kohaselt peavad saastajad kandma oma saastega seotud kulud. Kuid nagu Euroopa Kontrollikoda täna märkis, ei ole see ELis alati nii. Kuigi üldiselt on see põhimõtte ELi keskkonnapoliitikas kajastatud, on selle katvus endiselt puudulik ning seda rakendatakse valdkondade ja liikmesriikide lõikes ebaühtlaselt. Audiitorite sõnul kasutatakse selle tulemusel mõnikord puhastusmeetmete rahastamiseks saastajate asemel avaliku sektori vahendeid.

ELis on potentsiaalselt ligikaudu 3 miljonit saastunud ala, peamiselt tööstustegevuse ning jäätmetöötuse ja -kõrvaldamise tõttu. Kuus kümnest pinnaveekogust, nagu jõed ja järved, ei ole heas keemilises ja ökoloogilises seisundis. Õhusaaste, mis on ELis suur terviserisk, kahjustab ka taimestikku ja ökosüsteeme. Kõik see tekitab liidu kodanikele märkimisväärseid kulusid. Põhimõtte „saastaja maksab“ kohaselt peavad saastajad vastutama oma saastuse ja keskkonnakahju eest, mida nad põhjustavad. Sellega seonduvad kulud peaksid katma saastajad, mitte maksumaksjad.

„ELi roheline kokkuleppe eesmärkide tõhusaks ja õiglaseks täitmiseks peavad saastajad maksma enda tekitatud keskkonnakahju eest,“ ütles aruande eest vastutav Euroopa Kontrollikoja liige Viorel Ștefan. „Siiski on Euroopa maksumaksjad pidanud siiani liiga sageli kandma kulusid, mida oleksid pidanud kandma saastajad.“

Audiitorid leidsid, et kuigi põhimõtte „saastaja maksab“ on üks peamisi ELi keskkonnavaluste õigusaktide ja poliitikameetmete aluseks olevaid põhimõtteid, kohaldatakse seda siiski ebaühtlaselt ja erineval määral. Tööstusheidete direktiiv hõlmab küll kõige saastavamaid käitisi, kuid enamik liikmesriike ei tee tööstussektorit siiski vastutavaks, kui lubatud heitkogused põhjustavad keskkonnakahju. Samuti ei kohusta direktiiv tööstussektorit katma jääkreostuse tekitatavaid kulusid, mis ulatuvad sadadesse miljarditesse eurodesse. Põhimõtte „saastaja maksab“ sisaldub ka ELi jäätmealastes õigusaktides, näiteks laiendatud tootjavastutuse kaudu. Audiitorid märgivad aga, et puuduva raha leidmiseks on sageli vaja märkimisväärseid avaliku sektori investeeringuid.

Pressiteate eesmärk on edastada Euroopa Kontrollikoja eriaruande põhisõnumid. Eriaruanne on tervikuna kättesaadav veebisaidil eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Saastajad ei kannaks kõiki veereostusega seotud kulusid. ELi kodumajapidamised maksavad tavaliselt kõige rohkem, ehkki nad tarbivad vaid 10% veest. Põhimõtet „saastaja maksab“ on jätkuvalt raske rakendada hajureostusallikatest, eelkõige põllumajandusest pärineva saaste puhul.

Väga sageli toimus alade saastumine nii ammu, et saastajaid kas ei ole enam olemas, neid ei ole võimalik kindlaks teha või neid ei saa vastutusele võtta. Varasem saaste on üks põhjustest, miks EL on pidanud rahastama keskkonna parandamise projekte, mille eest oleksid pidanud maksma saastajad. Veelgi halvem on see, et ELi avaliku sektori raha on kasutatud ka vastuolus põhimõttega „saastaja maksab“, näiteks kui liikmesriikide ametiasutused ei ole suutnud tagada keskkonnavalaste õigusaktide täitmist ja sundida saastajaid maksma.

Audiitorid toonitavad, et kui ettevõtjatel ei ole piisavat finantstagatist (nt keskkonnavastutust katvat kindlustuspoliisi), on oht, et keskkonna puhastamise kulud jäävad maksumaksjate kanda. Praeguseks nõuab ainult seitse liikmesriiki (Tšehhi Vabariik, Iirimaa, Hispaania, Itaalia, Poola, Portugal ja Slovakkia) mõne või kõigi keskkonnakohustuste puhul finantstagatise olemasolu. ELi tasandil ei ole sellised tagatised aga kohustuslikud, mis praktikas tähendab, et kui keskkonnakahju põhjustanud ettevõtja muutub maksejõuetuks, on maksumaksjad sunnitud sekkuma ja kandma puhastuskulud.

Selgitav taustteave

Märkimisväärne osa ELi eelarvest on eraldatud ELi kliimamuutuste ja keskkonnaga seotud eesmärkide saavutamisele. Ajavahemikul 2014–2020 oli ligikaudu 29 miljardit eurot ELi ühtekuuluvuspoliitikast ja programmist LIFE suunatud konkreetselt keskkonnakaitsele.

Eriaruanne nr 12/2021: „Põhimõtte „saastaja maksab“ ebajärjekindel kohaldamine ELi keskkonnapoliitikas ja -meetmetes“ on kättesaadav kontrollikoja veebisaidil (eca.europa.eu) ELi 23 keeles. Käesolevas aruandes ei keskenduta energia- ja kliimasektorile ega õhusaastele, sest neid teemasid käsitleti mitmes teises aruandes, nagu eriaruanne [ELi heitkogustega kauplemise süsteemide](#) kohta ja eriaruanne [õhusaaste](#) kohta. Kaks nädalat tagasi avaldas kontrollikoda ka aruande [kliimamuutuste ja põllumajanduse kohta](#) ELis. Tänane aruanne on aga esimene, milles uuritakse konkreetselt põhimõtet „saastaja maksab“.

Kontrollikoda tutvustab oma eriaruandeid Euroopa Parlamendile ja Euroopa Liidu Nõukogule ning teistele huvitatud pooltele, nagu liikmesriikide parlamendid, ettevõtlusringkondade sidusrühmad ja kodanikuühiskonna esindajad. Valdav osa aruannetes esitatud soovitudest viiakse ka ellu.

Pressikontakt

Kontrollikoja pressibüroo: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeois – e-post: vincent.bourgeois@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti – e-post: claudia.spiti@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 691 553 547